

економіки : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції, Івано-Франківськ. – Тернопіль : Крок, 2013. – С. 282–283.

5. Євдокимов В. В. Особливості впровадження комп'ютерних систем бухгалтерського обліку на великих підприємствах [Електронний ресурс] / Євдокимов В. В. // Міжнародний збірник наукових праць. – Вип. 1 (13). – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_1/stat20.pdf.

References

1. Tomoshevskyy, A. "Information technology and business process modeling". Center educational literature (2012): 296. Print.
2. Popadyuha, N. "Features computerization of accounting and software selection". 17 Feb. 2011. [ftp. Web. <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_2/17.pdf>](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_2/17.pdf). 20 Sept. 2013.
3. Ivakhnenkov, S. "Information technology in accounting and auditing". 16 Jan. 2003. [Web. <ftp http://pidruchniki.ws/17910211/buhgalterskiy_oblik_ta_audit_organizatsiya_auditu>](http://pidruchniki.ws/17910211/buhgalterskiy_oblik_ta_audit_organizatsiya_auditu). 16 Sept. 2013.
4. Romaniuk, N. "Features introduction to accounting software". *Actual problems of businesses in informatization and globalization of the economy: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference*, 2013. Print.
5. Evdokimov, V. "Features introduction of computer accounting systems for large enterprises". 25 Dec. 2009. [Web. <ftp http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_1/stat20.pdf>](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_1/stat20.pdf). 18 Sept. 2009).

Рецензенти:

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника";

Якубів В.М. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

УДК 657.42

ББК 65.052

Кафка С.М.

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙ У НЕОБОРОТНІ АКТИВИ

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і аудиту,
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15,
тел. 0342727117,
e-mail: Kafka@i.ua

Анотація. У статті досліджено стан і динаміку витрат на створення та впровадження інновацій у необоротні активи в Україні за період 2000–2012 рр. Проведено взаємозв'язок між етапами життєвого циклу інновацій у необоротні активи та створенням інформації на кожному з них на рахунках бухгалтерського обліку. Це дало можливість розробити нову форму внутрішнього звіту щодо калькуляції витрат на інновації в необоротні активи суб'єкта господарювання.

Ключові слова: інновації, необоротні активи, основні засоби, нематеріальні активи, облік, звітність.

Anotation. The state and dynamics of expenses for creation and introduction of innovations in non-current assets in Ukraine for the period of 2000–2012 are examine in this article. The relationship between the stages of the life cycle of innovation in non-current assets and formation of information at each of them in the accounts was held. This enabled to develop a new form of an internal report on the calculation of expenditure on innovations in non-current assets of the entity.

Keywords: innovation, non-current assets, fixed assets, intangible assets, accounting, reporting.

Вступ. Безумовно, що в сучасних умовах господарювання України важливим чинником розвитку її економіки та підвищення міжнародної конкурентоспроможності є інноваційна політика як держави в цілому, так і підприємства зокрема. Тому система інновацій потребує подальших наукових досліджень з метою її вдосконалення. Оскільки необхідна інформація для управління формується в системі бухгалтерського обліку, то дослідження перспектив розвитку обліку, перш за все необоротних активів як стратегічного напрямку вдосконалення інновацій, є досить актуальним.

Теоретичні та практичні аспекти становлення інноваційних засад розвитку економіки знайшли відображення в працях таких вітчизняних науковців, як: І.В.Багров [1], Г.Г.Виноградов [2], О.І.Волкова [3], М.П.Денисенко [3], В.В.Демент'єв [4], О.М.Жуковська [5], А.Г.Загородній [6], О.О.Курносова [7], Т.І.Тищенко [1], А.В.Сидорова [7], В.М.Чубай [6].

Незважаючи на загальне визнання впливу інноваційної діяльності на соціально-економічний розвиток суб'єкта господарювання, сьогодні невирішеною залишається проблема сутності та класифікації інновацій у необоротні активи для потреб бухгалтерського обліку та методичних підходів до облікового їх відображення, що актуалізує наше дослідження. Нині в економічній літературі існують неточності щодо оцінки інновацій, відображення інформації про них у системі бухгалтерського обліку й показниках звітності підприємств.

Постановка завдання – вивчити методику відображення інформації про інновації в необоротні активи на рахунках бухгалтерського обліку та скласти форми звітності про інновації в необоротні активи підприємств для потреб управління.

Результати. Держави, які здійснюють ефективну інноваційну політику, мають високі показники соціально-економічного розвитку. Тому інноваційний розвиток України може досягатися лише за рахунок створення необхідних умов інноваційної діяльності підприємств, що включає визначення пріоритетів, утворення інформаційної та правової сфер.

Виготовляючи інноваційний продукт, потрібно проаналізувати етапи життєвого циклу формування інновації, що дозволить визначити ресурси й витрати суб'єкта господарювання, які знайдуть відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Етапи життєвого циклу інноваційного продукту – це шлях від розробки до ліквідації інновації. Аналізуючи етапи життєвого циклу інноваційного продукту, слід відмітити, що, здійснюючи наукові дослідження й розробляючи інноваційний продукт, суб'єкт господарювання несе витрати на придбання сировини та матеріалів, залучення трудового капіталу, що знайдуть відображення на рахунках бухгалтерського обліку (за дебетом рахунку 20 “Виробничі запаси” і за кредитом 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”). Ці матеріали списуємо на виробництво, у результаті переробки яких отримуємо інноваційний продукт. На етапі запровадження інновацій у господарську діяльність суб'єкт господарювання несе витрати на збут, що знайдуть відображення в бухгалтерському обліку: за дебетом рахунку 93 “Витрати на збут” і за кредитом 68 “Розрахунки за іншими операціями”. Якщо ефект від інновації буде негативним, то управлінський персонал змушений прийняти оптимальні рішення, що дозволять стимулювати попит на інноваційну продукцію й дадуть можливість отримати високі фінансові показники. Витрати на інновації та раціоналізації включаються до витрат з основної діяльності відповідного періоду й відносяться на рахунках 91 “Загальновиробничі витрати”, 92 “Адміністративні витрати” або 93 “Витрати на збут”.

Сьогодні тривале функціонування суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки неможливе без оновлення його необоротних активів. Інновації в необоротні активи є невід'ємним елементом розвитку його господарської діяльності та засобом конкурентної боротьби як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках.

Динаміка витрат на створення та впровадження інновацій у необоротні активи в Україні за період 2000–2012 рр. наведена на рис. 1.

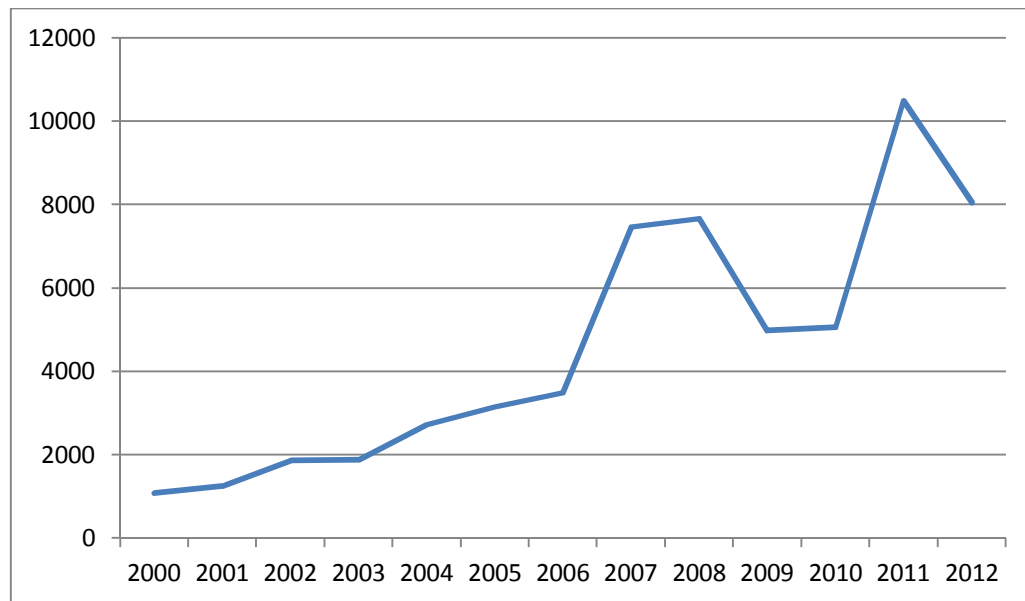

Рис. 1. Динаміка витрат на створення та впровадження інновацій у необоротні активи щодо років, млрд грн*

*Джерело: складено автором на основі [8].

Статистичні дані свідчать, що за останній рік витрати на створення й запровадження інновацій у необоротні активи значно скоротилися. Тому, важливим елементом діяльності суб'єкта господарювання є правильне калькулювання витрат на інновації. Слід відмітити, що групування витрат за статтями калькуляції призначене для організації аналітичного обліку витрат на інновації, обчислення витрат у розрізі структурних підрозділів діяльності підприємства.

У сучасних умовах господарювання кожне підприємство складає калькуляції за встановленим переліком статей витрат. Витрати, які пов'язані зі збутом і рекламою продукції, під час планування, обліку й калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) групуються за відповідними статтями.

Оскільки відсутній підхід до затверджених форм внутрішньої звітності щодо витрат на інновації в необоротні активи, що унеможливило прийняття управлінським персоналом ефективних рішень, для розв'язання цієї проблеми пропонуємо таку форму внутрішнього звіту (табл. 1).

Таблиця 1

Форма внутрішнього звіту щодо калькуляції витрат на інновації в необоротні активи суб'єкта господарювання

№ з/п	Статті витрат на інновації в необоротні активи	Значення в структурі витрат	
		грн	%
1	Витрати на проведення науково-технічних досліджень		
2	Витрати на розробку та виготовлення інновації		
3	Витрати на впровадження інновації		
4	Витрати на підготовку працівників		
5	Витрати на оплату праці працівників, залучених при створенні та виготовленні інновації		
6	Відрахування Єдиного соціального внеску		
РАЗОМ			

Посадова особа,
яка склала документ

Підпис

ПІБ

Така форма внутрішнього звіту дозволить суб'єктам господарювання визначити суму понесених витрат на інновації в необоротні активи в розрізі елементів витрат і забезпечить надання достовірної та правдивої облікової інформації щодо понесених витрат на інновації в необоротні активи управлінському персоналу з метою прийняття ефективних рішень для підприємства.

У бухгалтерській звітності вітчизняних підприємств витрати на дослідження й розробки відображаються залежно від ситуації в складі:

- необоротних активів (нематеріальних активів) – при дотриманні критеріїв визнання нематеріальних активів;

- витрат звітного періоду – в організаціях виконавців, що здійснюють дослідження й розробки власними силами для подальшої реалізації результатів своєї роботи.

О.М.Жуковська [5] підкреслює, що під час проведення інноваційної діяльності визначається ефективність результатів наукової (науково-технічної) діяльності, оскільки всі витрати щодо створення нового інноваційного продукту, як правило, включаються до складу інвестиційних витрат стосовно інноваційного проекту й тому враховуються під час аналізу й оцінки економічної ефективності інновацій.

Слід відмітити, що оскільки оцінка ефективності інновацій в економічному аналізі здійснюється за допомогою вартісних показників, то на її методики суттєво не впливає, включається чи ні наукова (науково-технічна) діяльність в інноваційну діяльність, а також чи створювалась інновація для особистих потреб або для реалізації інших цілей. Проте ці особливості повинні братися до уваги під час ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності.

Наприклад, в організації, яка займається науковою (науково-технічною) діяльністю й має, згідно з договором, право на використання результатів інноваційної діяльності в підприємницькій діяльності, фактичні витрати на інноваційну діяльність відображаються по дебету рахунку 153 “Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів”, а організації-виконавці, які створюють інновації для реалізації, відображають витрати на інноваційну діяльність по дебету рахунку 23 “Виробництво”. Витрати з винахідництва та раціоналізації включаються до витрат основної діяльності відповідного звітного періоду. Вони відносяться на рахунок 91 “Загальновиробничі витрати” і 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут”.

В організації-замовника витрати на інноваційну діяльність спочатку збираються по дебету рахунку 153 “Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів” з наступним їх списанням у дебет рахунків:

- 12 “Нематеріальні активи” при визнанні витрат на інноваційну діяльність з метою створення нематеріальних активів;

- 48 “Цільове фінансування і цільові надходження” при частковому або повному фінансуванні інноваційної діяльності за рахунок бюджетних коштів [5].

Висновки. Наявність чіткого понятійно-категорійного апарату “інновації” та етапів їх життєвого циклу зумовлює адекватне відображення інформації про них у системі бухгалтерського обліку та звітності підприємств, яка є джерелом інформації для прийняття управлінських рішень. Таким чином, вибір правильного способу бухгалтерського обліку інновацій залежить від їхнього характеру (операційна діяльність чи капітальний характер) і джерела фінансування інноваційних проектів, оскільки це впливає на нормативно-правове регулювання даної ділянки обліку.

1. Багрова І. В. Удосконалення використання інноваційного потенціалу промислових підприємств на засадах урахування його властивостей / І. В. Багрова, Т. І. Тищенко // Науковий журнал: Вісник економічної науки. – 2012. – № 1. – 239 с.
2. Виноградов Г. Г. Методики анализа и оценки инноваций на промышленном предприятии / Г. Г. Виноградов // Бухгалтерский учет и анализ. – 2006. – № 4. – 56 с.

3. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.] ; за ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К. : ВД “Професіонал”, 2004. – 960 с.
4. Дементьев В. В. Почему Украина не инновационная держава: институциональный анализ / В. В. Дементьев, В. П. Вишневский. // Наукові праці ДонНТУ.– Донецьк, 2009. – Вып. 36-1 – С. 5–16.
5. Жуковська О. М. Проблеми та шляхи розвитку інноваційної діяльності суб’єктів господарювання / О. М. Жуковська // Бухгалтерський облік і аналіз. – 2007. – № 5. – С. 46–49.
6. Загородній А. Г. Інновації як об’єкт стратегічного аналізу / А. Г. Загородній, В. М. Чубай // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9 (111). – 337 с.
7. Сидорова А. В. Процесні інновації в сучасній теорії інновацій / А. В. Сидорова, О. О. Курносова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11 (137). – 584 с.
8. За даними Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Tishchenko, I., and I. Bagrova. “Improvement of use of innovative potential of the industrial enterprises on the basis of its properties.” *Scientific journal: journal of economic science* 1 (2012): 239. Print.
2. Vinogradov, G. “Methods for analysis and evaluation of innovations in industrial consultation”. *Business accounting and analysis* 4 (2006): 56. Print.
3. Volkov, O., M. Denisenko, and A. Grechan. *Economy and organization of innovative activity*. Kiev: ID “Professional”, 2004. Print.
4. Dementyev, V. “Why Ukraine is not innovative power: an institutional analysis”. *Scientific works of Donetsk national technical University* 36-1 (2009): 5–16. Print.
5. Zhukovskaya, E. “Problems and ways of development of innovative activity of economic entities”. *Accounting and analysis* 5 (2007): 46–49. Print.
6. Zagorodny, A., and V. Chubay. “Innovation as an object of strategic analysis”. *Scientific economic magazine: Topical problems of the economy* 9(111) (2010): 337. Print.
7. Sidorova, A., and A. Kurnosova. “Process innovations in the modern theory of innovation”. *Urgent problems of Economics / Scientific economic magazine* 11(137) (2012): 584. Print.
8. According to the State statistics service. Web.< <http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Рецензенти:

Пилипів Н.І. – доктор економічних наук, завідувач кафедри теоретичної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”;

Долішня Т.І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

УДК 334.138

ББК 65.9(4 Укр)301-24

Шкроміда Н.Я.

МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ ЯК ОСНОВА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і аудиту,
56000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
тел.: 0348596003,
e-mail: nadya85@i.ua

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність застосування маркетингового аудиту з метою інформаційного забезпечення процесу оцінювання економічного потенціалу підприємства. Розроблена логічна блок-схема напрямів маркетингового аудиту, яка забезпечує комплексність проведеної перевірки.

Ключові слова: економічний потенціал, маркетинговий аудит, структурні компоненти, інформаційне забезпечення, ринкове середовище.